

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim.

Özgül Saki
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 237'nci maddesi, mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların kamu davasına katılabileceğini düzenlemektedir. Ancak uygulamada, özellikle Yargıtay içtihatlarında benimsenen dar yorum nedeniyle "suçtan zarar gören" kavramı büyük ölçüde doğrudan ve bireysel maddi zararlarla sınırlandırılmakta; kuruluş amacı gereği belirli hak ve özgürlüklerin korunması için faaliyet yürüten dernekler, vakıflar, sendikalar, barolar ve meslek örgütlerinin davaya katılma talepleri reddedilmektedir.

Halbuki birçok suç bireysel hukuki değerleri ihlal etmekle kalmamakta; aynı zamanda belirli toplumsal grupların kolektif haklarını, kamusal menfaatleri ve anayasal değerleri de doğrudan etkilemektedir. Örneğin çevreyi tahrip eden suçlar, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını ihlal etmektedir. Özellikle maden projeleri ve benzeri faaliyetler kapsamında şirketlerin hukuka aykırı uygulamaları, yalnızca doğrudan etkilenen yerel halkı değil; yaşam alanlarını, doğal varlıkları ve kamusal çevre hakkını savunan ekoloji örgütleri ile çevre mücadelesi yürüten tüm kurumları da suçtan zarar gören konumuna getirmektedir. Benzer şekilde iş cinayetleri, iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerinin ihlali ile sendikal örgütlenme hakkına yönelik suçlar, güvenli çalışma hakkını, sendikal özgürlüğü ve kolektif emek haklarını da ihlal etmektedir. Bu nedenle işçilerin ortak hak ve menfaatlerini korumak amacıyla faaliyet gösteren sendikaların, temsil ettikleri kolektif hukuki menfaatin ihlali nedeniyle bu davalarda suçtan zarar gören sıfatıyla kamu davasına katılabilmeleri, ceza adaletinin ve örgütlenme özgürlüğünün etkin korunmasının bir gereğidir. Aynı biçimde göçmenlere yönelik nefret suçları ve ayrımcı uygulamalar yalnızca bu suçlara maruz kalan göçmenleri değil, eşitlik ilkesini ve insan haklarını; işkence, kötü muamele ve diğer ağır insan hakları ihlalleri ise hukuk devleti ilkesini ve temel hakların korunmasını ilgilendirmektedir. Bu nedenle söz konusu alanlarda faaliyet gösteren tüzel kişilerin davalara katılımı kamusal denetimin ve adil yargılanma sürecinin güçlendirilmesinin de bir aracıdır.

Bu ihtiyaç, kadınlara yönelik erkek şiddeti ve kadın cinayetleri davalarında çok daha belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır. Erkek şiddetinin münferit olmadığı, olay özelinde şiddet faili erkek ve maruz kalan kadın arasındaki şahsi sorunlardan doğmadığı, erkeklerin sistematik biçimde kadınlara şiddet uygulamasının cinsiyet temelli eşitsizlikten kaynaklandığı ve tüm

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 31-7-2026	Esas No: 2/3785

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
2 9 Temmuz 2026
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
2 9 Temmuz 2026
No: 1904904

kadınları ilgilendirdiği kabul edilmelidir. Kadın cinayetleri ve her türden erkek şiddeti toplumsal cinsiyet eşitliğine, kadınların eşit ve özgür yaşam hakkına yönelik sistematik ihlallerdir. Bu suçlar toplumsal yaşamda patriyarkadan gücünü alan erkek şiddetinin görünür biçimleridir. Dolayısıyla bu davaların yalnızca belirli bir kadının zarar gördüğü veya yaşamını yitirdiği bireysel ceza yargılamaları olarak değerlendirilmesi, suçun toplumsal niteliğini göz ardı etmektedir.

Erkek şiddeti patriyarkal sistemin en ağır sonuçlarından biri olup, tüm kadınların yaşam hakkını, güvenliğini, özgürlüklerini, kamusal yaşama katılımını ve eşit yurttaşlık hakkını etkileyen yapısal bir sorundur. Bir kadına yönelik işlenen cinsiyet temelli suç, yalnızca o kadının değil, kadınların ortak hukuki menfaatlerinin ihlalini ifade eder. Bu nedenle kadın hakları alanında faaliyet gösteren derneklerin, vakıfların, feminist örgütlerin, baroların kadın hakları merkezlerinin ve benzeri kuruluşların bu davalara katılımı, yalnızca belirli bir maruz kalana destek sunulması anlamına gelmemekte, kadınların eşitlik ve şiddetten uzak yaşama hakkının yargısal süreçte temsil edilmesini sağlamaktadır.

Nitekim kadın örgütleri ve baroların kadın hakları merkezleri, yıllardır kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet davalarını izlemekte; delillerin etkin biçimde toplanması, cezasızlık uygulamalarının önlenmesi, cinsiyetçi yargı pratiklerinin önüne geçilmesi ve maruz kalanın haklarının korunması bakımından önemli bir kamusal işlev üstlenmektedir. Bu kuruluşların davalara katılımı, ceza muhakemesinin amacıyla çelişmediği gibi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına ve adil yargılanma hakkının güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Bununla birlikte, mevcut uygulamada tüzel kişilerin davaya katılma talepleri çoğu zaman "doğrudan zarar görmedikleri" gerekçesiyle reddedilmektedir. Oysa ceza muhakemesi hukukunda korunan hukuki değer maddi zararla sınırlandırılmaz. Bir tüzel kişinin kuruluş amacı, faaliyet alanı veya temsil ettiği ortak hukuki menfaatin suç nedeniyle ihlal edilmesi de "suçtan zarar görme" kapsamında değerlendirilmelidir. Özellikle temel haklar, çevre, kadın hakları, çocuk hakları, göçmen hakları, engelli hakları ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren kuruluşların, demokratik kitle örgütlerinin, meslek odaları ve sendikaların hukuki menfaatleri, temsil ettikleri toplumsal kesimlerin haklarının ihlal edilmesiyle doğrudan bağlantılıdır.

Teklifle, "suçtan zarar gören" kavramının ceza muhakemesi hukukunun amacı ve Anayasa'nın temel hakların korunmasına ilişkin ilkeleri doğrultusunda açıklığa kavuşturulması amaçlanmaktadır. Buna göre suç nedeniyle hukuken korunan hakkı, menfaati, kuruluş amacı veya faaliyet alanı doğrudan ya da dolaylı olarak ihlal edilen tüzel kişiler suçtan zarar gören sayılacak; tüzel kişiler bakımından maddi zararın bulunması katılma hakkının kullanılmasının ön koşulu olmaktan çıkarılacaktır. Böylece özellikle kadın hakları alanında faaliyet gösteren örgütlerin, baroların kadın hakları merkezlerinin, insan hakları kuruluşlarının, hukuk ve çevre örgütlerinin, sendikaların ve benzeri tüzel kişilerin, kuruluş amaçlarıyla bağlantılı davalarda kamu davasına katılabilmelerinin önündeki uygulama kaynaklı engeller giderilecek; ceza adalet sisteminin toplumsal hak ve özgürlüklerin korunması bakımından daha etkili işlemesi sağlanacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: Teklif maddesiyle; 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 'Kamu davasına katılma' başlıklı 237. Maddesinin birinci fıkrasına eklenen iki cümle ile "suçtan zarar gören" kavramının tüzel kişiler bakımından kapsamı açıklığa kavuşturulmuştur. Mevcut uygulamada, tüzel kişilerin kamu davasına katılabilmesi çoğu zaman doğrudan maddi zarara uğramış olmaları şartına bağlanmakta; bu durum kadın hakları, çocuk hakları, insan hakları, çevre, emek ve göçmen hakları gibi alanlarda faaliyet gösteren dernekler, vakıflar, sendikalar, barolar ve meslek kuruluşlarının kuruluş amaçlarıyla doğrudan bağlantılı davalara katılmalarını engellemektedir. Düzenlemeyle, suç nedeniyle hukuken korunan hak veya menfaati kuruluş amacı ya da faaliyet alanıyla bağlantılı olarak doğrudan veya dolaylı biçimde etkilenen tüzel kişilerin de suçtan zarar gören kapsamında olduğu açıkça hüküm altına alınmaktadır. Ayrıca, tüzel kişilerin kamu davasına katılabilmeleri bakımından maddi zarara uğramış olmalarının aranmayacağı düzenlenerek uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi ve temel haklar ile kamusal menfaatlerin korunmasına yönelik faaliyet yürüten tüzel kişilerin, temsil ettikleri kolektif hukuki menfaatlerin ihlal edildiği davalara etkin katılımının sağlanması amaçlanmaktadır.

MADDE 2: Bu hüküm yürürlük maddesidir.

MADDE 3: Bu hüküm yürütme maddesidir.

CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 'Kamu davasına katılma' başlıklı 237. Maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki ibareler eklenmiştir.

"Bu madde bakımından suçtan zarar gören; suç nedeniyle hukuken korunan hak veya menfaati, kuruluş amacı ya da faaliyet alanıyla bağlantılı olarak doğrudan veya dolaylı biçimde etkilenen tüzel kişiyi de kapsar. Tüzel kişilerin kamu davasına katılabilmesi için maddi zarara uğramış olmaları aranmaz."

MADDE 2: Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3: Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.